

Някои виждания относно кандидат-студентския изпит по биология в Русенски университет

Даниела Христова

Some ideas about exam for candidate students on biology at the University of Rousse. One of the important chapters of the methods of education is the chapter of the control and the accessing of knowledge of students. There are different forms of doing that. In this report some opinions are presented about the form and criteria of accessing of the results on the test for candidate students on biology at the University of Rousse.

Key words: exam, test, results, knowledge, opinion.

ВЪВЕДЕНИЕ

Подборът на обучаваните студенти във ВУЗ е първа стъпка в процеса на обучението им. Донякъде той обуславя изграждането на бъдещи качествени специалисти. В настоящия доклад са представени някои виждания относно формата и критериите за оценяване на кандидат-студентския изпит (КСИ) по биология в Русенския университет. Тестовата форма на проверка и оценка на знанията на кандидат-студентите е аналогична на зрелостния държавен изпит по биология.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Един от важните раздели на дидактиката (методиката на обучение) е разделът за проверка и оценка на знанията на учащите (обучаваните). Съществуват различни форми на реализирането им. Те се използват и при кандидат-студентския изпит във ВУЗ.

Кандидат-студентският изпит по биология в Русенския университет (РУ) се провежда вече 18 години за специалностите “Кинезитерапия” и “Екология и техника за опазване на околната среда”, а от 5 години и за специалността “Ерготерапия”.

Програмата за КСИ по биология включва 30 учебни единици (урока) от учебника по биология за осми клас и 42 – от учебника по биология за девети клас. В програмата се препоръчва използването на учебниците на издателство “Булвест 2000”. Той е един от петте комплекта учебници, одобрени от МОН за СОУ. Този комплект учебници заедно с комплекта учебници на издателство “Просвета” се използват най-често в обучението по биология в СОУ през последните седем години.

Изборът съдържанието на кандидатстудентската програма (КСП) да включва учебен материал от осми и девети клас се определя от спецификата на специалностите: “Кинезитерапия”, “Ерготерапия” и “Екология и техника за опазване на околната среда”. Осмокласният материал включва учебни единици от дисциплините “Анатомия на човека” и “Физиология на човека”. Те са основни макар и в съкратен вариант като информация за специалностите “Кинезитерапия” и “Ерготерапия”. Познанията за човешкото тяло, за неговите системи от органи, с характерен строеж и функции са добра основа за надграждане в обучението на бъдещите специалисти. Задълбочената кандидат-студентска подготовка и представяне на КСИ по биология създават увереност у студентите-първокурсници в началния етап на обучение във ВУЗ. Също така се намалява и стресовият момент от новата среда и изисквания.

Учебният материал в учебника за девети клас включва учебни единици от дисциплините: “Екология”, “Цитология” и “Биохимия”. Тези дисциплини са базисни основно за специалността “Екология и техника за опазване на околната среда” (ЕТООС), а донякъде и за другите две специалности. Знанията за строежа и биохимията на клетъчно равнище и за състава и функционирането на надорганизмовите биосистеми/популации, биоценози, екосистеми и биосфера/ са

добра предпоставка за надграждане на нова информация в обучението на студентите-първокурсници.

Като форма кандидат-студентската програма по биология във времето претърпя развитие – от въпросник към конспект от теми. Установява се, че кандидат-студентите трудно се ориентират в съдържанието на темите, които са представени с обобщено заглавие. Не могат да се посочат всички учебни единици, включени в тях. За в бъдеще би било добре да се върнем към въпросника, който точно ориентира кандидат-студентите в учебния материал.

Съдържанието на кандидат-студентската програма обуславя и съставните елементи (компоненти) на КСИ/оценка на знанията върху учебния материал по биология от учебника за осми клас и от учебника за девети клас/. Съотношението на учебния материал по биология за проверка и оценка на знанията на кандидат-студентите е било най-често 1:1, а понякога с превес на осмокласния материал, заради по-големия прием и брой кандидатстващи за специалността "Кинезитерапия".

Писменият КСИ по биология в РУ също претърпя развитие – от разработване на теми до тестовата форма на проверка. Първоначално КСИ включваше две теми – едната от учебника за осми клас, а другата – от учебника за девети клас (най-често екологична). Всяка от темите се състоеше от 1-2 учебни единици. Крайната/окончателната/ оценка се формираше като средно аритметична на оценките върху отделните теми. Тази форма на проверка и оценка на знанията има предимства, но и редица недостатъци. Към предимствата ѝ се отнасят:

- проверка на качествата на паметта/трайно и точно съхраняване на информация/,

- проверка на използване на характерния научен стил на дисциплината,

- проверка на известна логичност и самостоятелност в изложението на темите.

Към недостатъците на този тип проверка и оценка на знанията спадат:

- продължителност на изпита – 5 часа,

- проверка основно на репродуктивното мислене и памет,

- почти липсата на самостоятелност в изложението на темите,

- възможности за преписване,

- проверяване и оценяване на минимална извадка (2 – 4 урока) от учебния материал.

В следващите години КСИ по биология в РУ включваше освен двата въпроса (урока) - единият от учебника за осми клас, а другият – от учебника за девети клас и няколко тестови задачи (казус, схема, определения, класификация).

Във връзка с въвеждането на държавните зрелостни изпити в СОУ в РУ от две години се провеждат тестови КСИ.

Кандидат-студентският тест по биология включва по 30 въпроса – 15 затворени и 15 отворени върху учебния материал от учебниците за осми и за девети клас. Той е аналогичен на теста за матурата по биология, включващ 50 въпроса – 15 затворени и 35 отворени. Продължителността и на двата теста е 4 часа. Количеството информация на 35 отворени матуритетни въпроса съответства на 15 отворени въпроса на КСИ (тест). Този тип въпроси в КСИ изискват представяне на по-голямо количество информация – те са по-обширни с цел показване на самостоятелно мислене и логика в излагането им. Затова двата теста са с еднаква продължителност като време.

Кандидат-студентският тест (КТ) по биология в РУ се провежда от 2009 г. При провеждане на първия тест бяха занижени критериите за оценяване, тъй като те бяха предварително фиксирани (по изисквания, регламентирани от правилника на Русенски университет), а не като при матуритетните тестове по време на течащата проверка (като за ориентир служат резултатите от половината проверени теста).

Таблично са представени критерии и резултати от проведените КСТ по биология в РУ през последните две години (табл.1).

Таблица 1

Резултати от кандидат-студентския тест

Година на провеждане на КСТ по биология	Критерий за положителна оценка в % (най-малко) на явилите се	Положителни резултати на явилите се в %
2009	13	98
2010	30	70

Проведените КСТ по биология в Русенски университет с положителните си качества утвърждават тази форма за проверка и оценка на знанията на учащите. Тези качества са всъщност и предимствата им:

- чрез тях се проверява 70-80% от учебния материал от посочените източници,
 - осъществява се оценка основно на логиката и на самостоятелното мислене на кандидат-студентите,
 - избягва се възможността за преписване от учебниците.
- Наред с положителните характеристики тестовете имат и някои недостатъци:
- продължителността на КСИ – 4 часа увеличава възможността за подсказване на отговорите на затворените въпроси,
 - увеличава се вероятността от налущване на отговорите на затворените въпроси на принципа на лотария, което се обуславя от характера на този тип тестови въпроси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тестовата проверка на знанията на учащите като актуална, обективна, съвременна форма за проверка и оценка на знанията все повече намира своето място в обучението във ВУЗ, а и като входно ниво при постъпването в него.

Ефективността на КСТ по биология се изразява в:

- цялостна проверка на усвояване на учебния материал за кратък интервал от време,
- оценяване както на усвоения фактологичен материал, така и на логичното мислене,
- обективна оценка на знанията, произлизаща от формата на изпита,
- бързо и точно осъществяване на проверката на тестовете на кандидатстващите.

Изготвянето на тестове за проверка и оценка на знанията на учащите е дълъг и трудоемък процес, изискващ нужната отговорност и прецизност от страна на съставителите. Независимо от това той трябва да се прилага все повече в учебния процес във ВУЗ – при контролните упражнения, колоквиуми, семестриални изпити.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Овчаров, Вл. Тестови задачи за държавен зрелостен изпит-биология и здравно образование, Булвест 2000, С., 2008.
- [2] Тенчева, Г. Матура за отличник – биология и здравно образование, Просвета, С., 2008.

За контакти:

Главен асистент Даниела Христова, катедра "Екология и опазване на околната среда", Русенски университет "Ангел Кънчев", тел.: 082/ 888 573.

Докладът е рецензиран.